

INTERVIEW MED BJØRN MØLLER:

DE RATIONELLE SLYNGER

af Clement Behrendt Kjersgaard, RÆSONs chefredaktør

- 1 Stater kan man afskrække
- 2 [De biologiske våben – og fornemmelsen af sårbarhed](#)
- 3 [Atommagterne: De urørlige](#)
- 4 [Israels trumfkort](#)
- 5 [Saddams samarbejdsvilje](#)
- 6 [Saddam og Israel: De symbolske missiler](#)
- 7 [Nordkoreas virkelige motiver](#)
- 8 [At skjule en hemmelighed, der ikke eksisterer](#)
- 9 [Washingtons bevisbyrde](#)
- 10 [Europas behov for egne efterretninger](#)

Stater kan man afskrække

CBK: I din artikel stiller du dig jo i modsætning til en række af de ting, der har været vedtagne argumenter i debatten op til Irakkrigen – om hvorfor det var farligt at Saddam Hussein havde masseødelæggelsesvåben. Det var en etableret sandhed at han havde i hvert fald kapaciteten til at kunne producere dem og at det ville være farligt at han gjorde det. Mens du kategoriserer Bagdad sammen med Pyongyang og Teheran (regimerne i Ondskabens Akse) som overlever-regimer, der forstår at respektere afskrækkelsen præcis som Sovjet under Den Kolde Krig. Så er det indlysende spørgsmål: hvilke regimer er ikke overlever-regimer? Hvilke regimer ville man være nødt til at gribe ind overfor, hvis de var i besiddelse af masseødelæggelsesvåben?

BM: Det er meget svært at komme i tanke om nogen regimer – i betydningen: stater. Dem, der ikke er afskrækkelige, det er formentlig alle dem der ikke er regimer fordi de er stater: dvs. fx: internationale terroristnetværk. De kan typisk ikke afskrækkes, fordi afskrækkelsen består i truslen om gengældelse – og der er jo ikke nogen man kan gengælde imod i et terroristisk netværk. Så derfor virker det ikke, hvad vi fx ser når Israel forsøger at gengælde palæstinensiske terrorangreb på israelere – der er ikke nogen man kan gengælde imod, fordi dem, der har begået det allerede er døde, og de andre er der en fuldstændig urimelighed i at hævne sig på – det skaber bare yderligere terror. Så ikke-regimer kan næsten aldrig afskrækkes.

Jeg ved ikke hvad det skulle være for nogle egentlige regimer, der er uafskrækkelige – med mindre det skulle være nogle, hvor der sidder decideret *psykopatiske* ledere. Det er ikke det samme som ubehagelige ledere – man kan sagtens være ubehagelig uden at være irrationel, hvilket gjaldt både Saddam Hussein og i høj grad gælder Kim Jong-Il-regimet i Nordkorea. De er ikke psykopatiske og de er slet ikke psykotiske. Skulle der på et tidspunkt komme et land med et så autokratisk styre at en enkelt leders humørsvingninger kunne udløse anvendelse af masseødelæggelsesvåben, så ville vi have at gøre med et styre, der ikke ville være afskrækkeligt. Men jeg kan ikke komme i tanker om nogle hverken nuværende eller historiske eksempler på det.

CBK: Der har vel nok været en fornemmelse af, at noget af den samme psykologi der gjaldt anvendelsen af atomvåben holdt for kemiske og biologiske våben: i det øjeblik et regime anvendte dem ville man have overtrådt en grænse.

BM: Det har også været USA's politik netop at forbeholde sig retten til at gengælde med atomvåben efter et angreb med biologiske våben – hvilket var en af grundene til at USA i sin tid opgav sit biologiske våbenprogram: afskrækkelsen eksisterede i kraft af deres atomvåben.

CBK: Hussein brugte jo kemiske våben i Halabджа og overfor Iran, men jo ikke mod Israel under Golfkrigen. Men det har vel været frygten i Mellemøsten at han skulle være i stand til at bruge dem i en konflikt, der ikke havde fuld opmærksomhed eller var fuldt ud international – overfor kurderne, måske. Anvende dem gradvist, så det ville blive etableret at dét måtte han altså godt. Kunne der have været en risiko for det – at han havde anvendt dem i en situation, hvor USA ikke havde stået med projektørlyset på?

BM: Det var mere eller mindre det vi så at det blev næsten normaliseret og opfattet som acceptabelt da han faktisk brugte dem, fordi man netop ikke forsøgte at afskrække ham fra det, men Vesten blev stående på Iraks side i krigen mod Iran – krigen som Saddam Husseins Irak startede og hvor de brugte kemiske våben. Iranerne gjorde det så efterhånden også, i mindre omfang. Men det at der ikke blev forsøgt nogen afskrækkelse kunne selvfølgelig give et land som Irak indtryk af, at det blev opfattet som normalt og acceptabelt. Havde man forsøgt at afskrække ham fra det, så tror jeg (men det kan selvfølgelig aldrig bevises) at det havde lykkedes.

CBK: I en vis forstand har Vesten altså et medansvar for et sådant tilløb til normalisering hvis det var det, der fandt sted?

BM: I høj grad – fordi man jo støttede Irak. Vesten har jo også gennem lang tid haft en del af ansvaret (og i øvrigt også Sovjetunionen) ved selv at have meget store lagre af atom- og kemiske våben, der så nu er ved at blive

destrueret, men jo ikke er destrueret endnu. Det har jo også været med til at normalisere det – gøre det acceptabelt.

CBK: Så vidt jeg ved var irakernes erfaring med brugen af kemiske våben i krigen med Iran ret dårlige. Du har selv i din artikel nogle overvejelser omkring de her våben – hvad de kan og hvad de ikke kan, hvor udviklede de er.

BM: De er nemlig temmelig uanvendelige i krig. For det første: Man kan beskytte sig imod dem – hvad soldater jo naturligvis altid vil gøre. (Hvilket i øvrigt også rejser nogle spørgsmål omkring selve angrebet på Bagdad i den her omgang). De er ikke specielt effektive overfor tropper, der ved at der vil blive benyttet kemiske våben: tropperne kan sprede sig, tage beskyttelsesudstyr på osv. Kemiske våben kan foranstalte meget store ødelæggelser blandt civilbefolkning – fordi de ikke har noget beskyttelsesudstyr og hvis de er meget tæt samlet i situationer hvor der ikke er meget vind osv. Under nogle helt bestemte omstændigheder men normalt ikke – og derfor er de ikke voldsomt effektive.

CBK: Irakerne oplevede også at de drev tilbage i hovedet på dem selv, ikke?

BM: Ja – der må ikke være meget vind og det skal være forudsigelig vind, i hvert fald, eller risikerer man selv at få det i hovedet. Man kan selvfølgelig have beskyttelsesudstyr, der beskytter én imod det – men det kan modstanderen jo også have, og så er det ikke meget mere end en gene. De er ikke mere effektive end effektive konventionelle våben. Så derfor er betegnelsen af dem som masseødelæggelsesvåben langt hen ad vejen misvisende, fordi de slet, slet ikke er i samme våbenkategori som atomvåben, der er virkelige masseødelæggelsesvåben.

CBK: Hvad var det for nogle spørgsmål, du mente blev rejst af angrebet på Bagdad?

BM: Pointen er, at det er nemt at beskytte sig mod kemiske våben. Man skal have gasmasker osv. – det er relativt nemt, og dét at de amerikanske soldater da de indtog Bagdad og Tikrit ikke havde gjort sig den ulejlighed at iføre sig gasmasker osv., det kan kun tolkes på den måde at de var overbevist om at de her kemiske og biologiske våben ikke ville blive bragt i anvendelse. Det kan ikke tolkes på nogen som helst anden måde – hvis der var bare en LILLE risiko, så ville ingen amerikansk præsident turde løbe den, og være ansvarlig for sine egne soldaters død ved ikke at have pålagt dem at kæmpe med gasmasker. Så det tager jeg som et klart bevis på at USA ikke engang på det tidspunkt troede på, at Irak havde de her våben. Det er ikke et bevis for at de ikke havde dem – det er et bevis for at USA faktisk ikke troede dét.

De biologiske våben – og den moderne sårbarhed

CBK: *Hvad med biologiske våben? Mener du at den trussel er større?*

BM: Nej, den er i virkeligheden ikke større – ikke som våben i hænderne på regimer. De er næsten fuldstændigt uanvendelige – det er næsten ikke til at komme i tanker om et scenarie, hvor det giver nogen som helst mening at anvende dem. For terrorister af Al-Qaeda-typen kan det være en helt anden snak – hvor det handler bare om at tilføre modstanderen ødelæggelse og hvor man ikke selv gengældes imod. Dét kan det give mening. Det er stadigvæk betydeligt vanskeligere end man tit forestiller sig – det er én ting at have de der våben, noget andet er at få dem udsprede på en måde så de forvalter større skade, det er meget meget vanskeligere end man tror. Det, der kunne være risikabelt på lidt længere sigt, det er genmanipulerede organismer – altså nogle, der kan foranstalte epidemiske sygdomme, som smitter:

Det er jo det, der ikke er farligt ved miltbrand – det er, at det ikke smitter: man skal simpelthen have miltbrandsporer ud til hvert eneste offer. Kan man starte en smitsom sygdom, som der ikke er nogen vaccine for, så kan det være en anden snak. Og det kunne jo appellere til nogle af de allermest sindssyge og irrationelle terrorgrupper. Sådan nogle som den japanske Aum Shinrikiø, der brugte det i undergrundsbanen i Tokyo. Sådan nogle grupper kunne have interesse i de fuldstændigt ukontrollerede, ukontrollable biologiske våben, som man kunne forestille sig. Men det vil ikke give nogen mening for nogen som helst stat, ikke i noget scenarie jeg kan forestille mig.

CBK: *Nu var der i debatten op til krigen nogle etablerede sandheder – der var ikke mange, der prøvede at nuancere de her ting - måske i frygt for at blive taget som forsvarere for Hussein-regimet. Denne her kategori, masseødelæggelsesvåben (som du i din artikel prøver at gå ind og 'bryde op' eller nuancere) hvorfor betragter man dem som så indlysende en trussel?*

BM: Der er noget, der taler for i nogle bestemte våbenkontrolsammenhænge at bruge betegnelsen 'masseødelæggelsesvåben' som en samle-kategori. Så folk fra the arms control lobby har benyttet argumentet – fx har der i Mellemøsten været foreslået en zone 'fri for masseødelæggelsesvåben'. Det er fordi Israel har atomvåben – de har nok også de andre våbentyper – mens de arabiske lande har kemiske våben. Så man kunne lave en samlet aftale ved at lade begge parter give afkald på noget. Det er det, der gør samlekategorien meningsfuld – 'noget for noget', i sådan en type asymmetrisk byttehandel af reduktioner. I den sammenhæng kan det give mening – men det giver ikke mening i andre sammenhænge at sige at det er et fedt om det er det ene eller det andet. En del af grunden til at man kan komme igennem med sådan en samlekategori er, at der er så få mennesker, der ved noget som helst om det – og nogle af dem har en interesse i (eller arbejder for en regering, der har en interesse i) at få udvisket forskellene. På

den måde at få bagatelliseret at man selv har verdens største arsenal af de rigtige masseødelæggelsesvåben.

CBK: Med 11. september så vi en levende illustration af, hvad det moderne samfund ikke er i stand til at beskytte sig mod – og senest har vi haft SARS i Sydøstasien, hvor man vel også i nogle uger har haft fornemmelsen af, at det var en situation der var ude af kontrol – forstået sådan, at man ikke kunne forudse udviklingen. Tror du det hænger som et bagtæppe for denne her debat? Tesen om at det moderne samfund er udsat; at der er faktorer, vi ikke kan overskue; at samfundet måske er mere sårbart i dag end for 50 år siden?

BM: Ja, det er vi jo. I en forstand er vi mere sårbare: ikke fordi vores dødelighed og de reelle risici faktisk er større, men vi har en forestilling om at vi har en evne til at løse næsten alle problemer, og derfor kommer dét, at der er nogle problemer man ikke kan løse til at stå som noget helt exceptionelt og helt uantageligt. Det var det som 11. september illustrerede: der var en trussel som man, for det første, ikke havde kunnet forudse – og selvom man havde kunnet forudse den havde man ikke rigtigt kunnet gøre noget ved den. Og det er uacceptabelt fordi vi har forestillingen om at vi kan løse alle problemer.

Og der er en fysisk sårbarhed, der rent faktisk er steget: jo flere mennesker man stabler ovenpå hinanden i et højhus, jo mere sårbarhed får man alt andet lige også skabt. Men der jo ikke noget exceptionelt i at folk eller samfund er sårbare – det er der for så vidt ikke noget nyt i.

Atommagterne: De urørlige

CBK: Lad os vende tilbage til din pointe fra før, hvor du skelnede mellem regimer/regeringer på den ene side og terrorgrupper på den anden. Lad os prøve at følge den amerikanske logik i det her efter 11. september: Netop når man bruger udtrykket The Axis of Evil som den analyseform man har lagt frem, så har der vel ligget en lidt konspirationsteoretisk dimension i det: 'I det øjeblik der er nogle af de her farlige ting i omløb, så kan de skifte hænder. Vi kan ikke overskue hvem, der bytter hvad i de pakistanske huler og bjerge, dvs. at vi er nødt til at betragte dét her som en samlet fjende. Hvis våbnene dukker op ét sted kan de overdrages. Vi er nødt til at afskrække hele dynen – hele den fundamentalistiske mafia'.

BM: Det argument kan der være en eller anden logik i. Det er selvfølgelig meget vanskeligt at kontrollere hvor sådan nogle våben havner henne – der har været læk fra både de sovjetiske lagre af taktiske atomvåben, fra de amerikanske kemiske og biologiske laboratorier, ved alle sådan nogle lækager er der stof, der kommer i omløb – man ved ikke hvor det havner henne, og det kan selvfølgelig i sidste ende havne i hænderne på bad guys, terrorister af den ene eller den anden art. Det er selvfølgelig rigtigt – men

implikationerne af så at skulle slå til mod alle, der har sådan noget, bliver fuldstændig absurde:

De langt farligste lande er dem, der har atomvåben – der rent faktisk har dem: de er urørlige. Efter min vurdering så er de to farligste lande i den sammenhæng Rusland og Pakistan, af forskellige grunde – og til en vis grad USA selv: hvor terroristerne kan nyde godt af den betydelige åbenhed, der er i samfundet. Så hvis man tager argumentet for pålydende så skulle USA altså angribe Rusland, Pakistan – og sig selv. Hvilket åbenlyst er absurd!

Man kunne vende argumentet om: det ville være ganske, ganske fornuftigt at man forsøgte at få afviklet så meget som overhovedet muligt af alle arsenaler af masseødelæggelsesvåben i hele verden. Og det gør man næppe ved at true lande med bål og brand og med krig. Det gør man tværtimod ved at lave nogle store, samlende nedrustningsaftaler, som omfatter én selv. Så kommer der alt i alt mindre – atomvåbenmateriale fx, i hele verden. Og dermed bliver risikoen for at de falder i de forkerte hænder også mindre – den er simpelthen direkte proportional med mængden af det (i hvert fald: næsten direkte proportional med antallet af oplagringssteder). Hvis man har bare et lillebitte arsenal tilbage fx af atomvåben vil det være rigeligt til afskrækkelse af alle stater – og igen: terrorister kan ikke afskrækkes overhovedet, ligegyldigt om man har ét eller en million atomvåben, det gør ingen forskel. Men jo flere man har – adskillige tusinde, en million – jo større er chancen for at et af dem falder i de forkerte hænder.

Israels trumfkort

CBK: Under Den Kolde Krig var der jo en vis pervers glæde i at understrege at atomvåbnene er de bedste, fredeligste våben vi har. Jf. Mellemøsten i de her dage: nogle vil sige, "Det er slemt nu, men tænk på hvordan det ville være hvis Israel ikke havde atomvåben – hvad man så ville turde gøre mod landet." Hvad ville du sige til det argument – at et enkelt atomvåben placeret i de rigtige hænder (eller for den sags skyld på begge sider i fx Indien-Pakistan konflikten nu) har en fredsbevarende effekt?

BM: Det mener jeg faktisk der er rigtig meget fornuft i – hvis vi taler om de ganske små mængder af atomvåben, fordi de i hvert fald gør at selve udsigten til en krig bliver meget, meget lidt tillokkende. Hvis vi tager Indien og Pakistan – uanset hvor store deres atomarsenaler på et eller andet tidspunkt måtte vokse sig til at være (de er jo stadigvæk meget, meget små – vi ved ikke præcis hvor små) – der betyder besiddelsen netop, at Indien, som ellers ville vinde en hvilken som helst krig mod Pakistan, hvis de for alvor mente det, de ville ikke kunne vinde den hvis Pakistan har bare et enkelt atomvåben eller to, som de i givet fald ville kunne føre frem over Bombay eller Delhi, som det måske er mest sandsynligt. Pakistan ville naturligvis heller ikke behøve frygte et angreb fra Indien, og derfor ikke føle

tilskyndelse til at lave forkøbsangreb mod Indien. Så selv små mængder atomvåben på begge sider af en så konfrontationspræget situation som Indien-Pakistan-konflikten kan faktisk være med til at stabilisere den.

Jeg er slet ikke afvisende overfor tanken om at Israels atomvåben kan spille en stabiliserende rolle i Mellemøsten – fordi de betyder at Israel ikke behøver frygte den totale udslettelse fra de arabiske landes side. Derfor behøver de ikke være så meget oppe på tærne – behøver ikke satse på forkøbsangreb osv., som de gjorde i '67, og som det har været deres officielle strategi i lange perioder. Der er det ligesom Israel ikke har turdet forlade sig så meget på deres atomvåben som jeg egentlig mener de kunne gøre. Dette er ikke et argument for, at det gælder om at have så mange atomvåben som overhovedet muligt – man opnår effekten med ganske, ganske få: i høj grad en minimumsafskrækkelse.

CBK: "*Less is more*" ("*mindre er mere*").

BM: Ja - det er ikke sådan at man får mere og mere afskrækkelse jo flere atomvåben man så erhverver sig, næsten tværtimod: det er et lillebitte antal.

Saddams samarbejdsvilje

CBK: *Ift. Irak i din kategori af overlever-regimer: hvordan har de sidste par måneder båret det ud? Ved vi noget nu om Hussein-regimet som tyder på at det har været hans strategi – at han primært har været interesseret i sin egen overlevelse? For nogle vil sige, at han det sidste halve år havde rigeligt med chancer til at stå af før han blev tvunget – at der ikke er meget overlevelse i det, men at det kunne virke som om han har ønsket af en halv-ideologisk årsag at blive siddende så længe som muligt.*

BM: Der er jo flere elementer i det. Hvis vi tager det sidste halve år fra det tidspunkt hvor FN-resolutionen blev vedtaget, så har han jo faktisk samarbejdet næsten til punkt og prikke, oven i købet på områder, hvor det var åbenlyst urimeligt: I sagen omkring de her raketter med den påståede rækkevidde på 180 km, var det efter min mening et fuldstændigt urimeligt krav at han skulle destruere de her raketter. Det gjorde han ikke desto mindre. Når vi stadigvæk siger at han ikke samarbejdede, jamen så er det jo under forudsætning af, at vi tror han havde noget, som han ikke indrømmede. Hvis vi nu må erkende at han faktisk ikke havde det, så må vi jo erkende at så har samarbejdet været meget mere vidtgående end det bliver påstået – i hvert fald i den sidste halvårsperiode. Noget andet er: vi ved jo ikke hvornår han i givet fald har skilt sig af med de kemiske og biologiske våben, som han på et eller andet tidspunkt har haft, og i dag formentlig ikke har. Men hvornår han har skilt sig af med dem ved vi jo ikke.

CBK: *Nu er der måske ikke noget der hedder sikker viden her, men hvor længe har han ligget inde med de ting?*

BM: Det har han i hvert fald indtil midten af 90erne – i hvert fald. Men i den mellemliggende periode ved vi faktisk ikke rigtigt noget om det. De sidste UNSCOM-inspektører forlod jo Irak (de blev ikke smidt ud, de blev trukket ud) i efteråret '98, lige inden amerikanerne skulle til at starte en lille krig imod Irak - Operation Desert Fox i december 1998. Der havde været alt muligt tovtrækkeri – om hvor de kunne lede osv. Det var ikke fordi de havde fundet noget videre. Til omkring midten af 90erne fandt man noget, destruerede rigtigt meget – om den mellemliggende periode ved man meget lidt. Der var formodninger om at de stadig havde noget i efteråret '98, men faktisk ikke nogen beviser for det. Så vi ved simpelthen ikke hvornår det i givet fald kan være blevet destrueret.

Det jeg tror er helt usandsynligt, det er Rumsfelds mulige forklaring på det – at Irak destruerede våbnene umiddelbart før krigen. Det er det eneste, der ikke giver nogen som helst mening overhovedet. Hvis man tror at man ville kunne have afværget krigen ved at destruere dem, jamen, så ville man formentlig have gjort det. Med mindre man allerede havde destrueret dem i forvejen – så ville man skynde sig at destruere dem nu, og så fortælle verden at man har gjort det. At have destrueret dem i hemmelighed giver ikke nogen som helst mening – det er det rene idioti.

Saddam og Israel: Den symbolske krig

CBK: *Men Colin Powell havde en pointe forleden på CNN, vist specifikt omkring nogle af de her mobile laboratorier, hvor han sagde at i det øjeblik hvor amerikanerne har sagt at det er laboratorier til fremstilling af våben, hvorfor ville irakerne så ikke næste dag køre de her lastbiler på parade foran vestlige journalister og sige: Se bare, der er ingenting! Hvor der ligger i Powells argumentation, at bevisbyrden er på Iraks side – at irakerne kunne have gjort mere for at aflevere den pointe overfor de vestlige medier.*

BM: Det kunne de helt klart også. Der er ingen tvivl om at der er gået masser af stædighed og trods og frygt for prestigetab osv. i dét. Ingen tvivl om det. Der har også været hele dette her lange tovtrækkeri mellem især UNSCOM og så Irak, hvor man jo har forment inspektører adgang til både det ene og det andet – i sidste omgang præsidentpaladserne og sådan noget. Det er selvfølgelig åbenlyst idiotisk, at man ikke har gjort det.

Det kan hænge sammen selvfølgelig med frygten for tab af prestige. Der er regimets og Saddam Husseins egen, personlige prestige selvfølgelig afhængig af, at han bliver set som dén, der ikke lader sig hundse rundt med af vesten.

CBK: *Tilbage til din tanke om overlever-regimer: Hussein har jo givet sig selv den rolle, helt eksplicit, i årtier: at han var den arabiske verdens leder, den, der turde rejse sig overfor Israel, slå i bordet. Og dét skaber måske så det element, vil nogle sige, af irrationalitet eller utilregnelighed, som kunne gøre ham farlig. Hvis han i en trængt situation havde brug for at opretholde denne her pan-arabisme ved at gøre noget, som ikke var særligt smart eller direkte uhensigtsmæssigt, så ville han måske ende med at satse selvom han så bragte sin egen overlevelse i fare, simpelthen for "idéen" og "kampagnen".*

BM: Det er tænkeligt – vi har noget belæg for at han faktisk har gjort det i det store. Han har gjort det i det små – men ikke i det store. Han har i alle situationer givet sig til sidst. Så der er ingen tvivl om at det har været det element af tovtækkeri osv., men at det skulle være noget, der reelt indebar en større risiko – det er der ikke noget belæg for. Vi ved i dag at han kunne have affyret kemiske våben mod Israel i 1991, hvad han ikke gjorde – han affyrede på skrømt næsten nogle Scud-missiler mod Israel uden kemiske sprænghoveder.

CBK: *Hvor de ikke voldte ret meget ødelæggelse.*

BM: Næsten ingen. Der var en person, der mistede livet – det kan ikke siges at være masseødelæggelse. Og han fik dem ikke direkte i hovedet men blev kvalt i sin egen gasmaske (som var overflødig, ved vi nu, fordi der ikke var kemiske sprænghoveder på de her raketter). Det var symbolsk, det var ikke et selvmorderisk angreb overhovedet – og det var ikke engang idiotisk, der var en klar politisk strategi, som egentlig gav ret meget mening: nemlig at provokere Israel til at slå igen, for dermed at få Syrien og Ægypten til at skifte side. Det gav jo masser af mening i den situation.

Nordkorea: Ingen tegn på invasion

CBK: *Nu talte du før om Pakistan og Rusland som farlige og utilregnelige - hvad med Nordkorea?*

BM: Ja, Nordkorea er lige præcis ikke et af de utilregnelige regimer – deres politik er faktisk også rimeligt rationel. Hvis vi tager den der påstand der er om at Nordkorea generelt set er aggressivt – den er der faktisk ikke noget som helst belæg for. Hvis vi kigger på mønstret, styrkesammensætningen, i Nordkoreas militære aktiviteter, så passer den overhovedet ikke med et regime, der bare ligger på lur for at komme med et egentligt angreb. Tværtimod – det passer meget bedre på billedet af et regime, som hele tiden forsøger at holde gryden i kog, så at sige, holde konflikten varm, men ikke for varm. Fx med nålestiksmanøvrer, som ikke gør nogen forskel, som ikke er angreb, men som hele tiden gør, at Nordkorea er et land, man skal regne med. Og det er jo selvfølgelig fordi Nordkorea er et land, som man ellers

ikke behøver regne med – et land som der er alt mulig grund til at ignorere fuldstændigt, i alle andre henseender. Det er ikke vigtigt for nogen, længere.

Kigger man på deres militære dispositioner, så har de ganske vist en gevaldig masse tanks og soldater osv., men kigger man på topografien så er der ikke skygge af chancen for at de selv i det bedste tænkelige scenarie ville kunne få mere end en brøkdel af alle de her taks over grænsen: der er simpelthen bjerge i vejen, hvad man glemmer at tænke på.

Det ved alle NATO-planlæggere – hvordan det forholder sig: mængden af tanks over et vist antal er fuldstændig ligegyldig, det handler om hvor mange man kan få over en grænse, ellers klumper de sig bare sammen bag grænsen og udgør et kærkomment mål for alle mulige relativt kortrækkende raketter.

Hvis de faktisk angreb ville der være brug for amfibiestyrker – dem har de ingen af. Og de må vide hvad amfibiestyrker kan bruges til, for de er blevet brugt med held – mod dem, i Koreakrigen.

Så selvom deres styrkesammensætning er stor og det er vanvittigt at bruge alle de penge på den, er det faktisk ikke den styrkesammensætning, man skal forvente af et land, der planlægger et angreb. Kigger man på deres aktiviteter, hvad de har gjort, passer det heller ikke på billedet. De har masser af små, idiotiske ting – gravet tunneller ned under DMZ'en (den demilitariserede zone), lavet ubåds-indtrængninger i sydkoreansk farvand osv., men ingen af de ting kunne bruges til noget som helst i angrebs-sammenhæng. Hvad de ikke har gjort, det var at udnytte de muligheder der har været på bestemte tidspunkter i Sydkoreas historie til at lave et angreb: Når det sydkoreanske militær har været i færd med at begå militærkup. Det ville være en oplagt situation at sætte et angreb ind – fordi militæret ikke er på højt beredskab: der er næsten ikke noget beredskab overfor angreb udefra. I alle de situationer har Nordkorea trappet ned i stedet for at trappe op. Så billedet passer simpelthen ikke på en stat, der planlægger et angreb: og det har de alt mulig grund til ikke at gøre, for når man kigger på styrkeforholdet – det reelle styrkeforhold – er det i den grad i Sydkoreas favør, så Nordkorea vil med sikkerhed tabe, og det ved de uden tvivl selv.

At skjule en manglende hemmelighed

(fortsat) Hvis vi tager deres atomvåben ind: at de i 92-93 skaber den første atomvåbenkrise og nu her igen i 2002-3 har skabt #2, det kan der være flere forskellige mulige forklaringer på. For det første var der jo på det tidspunkt i 92-93 jo en klar forringelse for dem af styrkeforholdet på den koreanske halvø, simpelthen fordi deres tidligere støtter var forsvundet. Sovjetunionen fordi den jo ikke var der mere, og Kina havde nu etableret forbindelser til Sydkorea (det havde Rusland i øvrigt også gjort). Dvs.: Nordkorea var ved

at blive isoleret. Deres tidligere allierede var begyndt at kræve betaling i cool cash for våbenleverancer og sådan nogle ting. Det Nordkorea så kunne gøre det var: - enten har de satset på at få atomvåben, ikke for at kunne angribe Sydkorea men for at kunne afskrække et angreb på Nordkorea.

Det er den ene tolkning, den anden er at de ikke planlagde at anskaffe atomvåben, men at de gerne ville have at resten af verden troede at de var lige ved at gøre det. At man ville melde sig ud af NPT-traktaten (hvad man så i sidste ende ikke gjorde alligevel), og ikke ville have inspektører ind – det kunne være fordi man ville skjule noget, eller det kunne være fordi man ønskede at skjule at man ikke havde noget at skjule. Lade resten af verden tro man har atomvåben, fordi man dermed kunne få nogle gevinster – hvad de jo også fik, i form af to letvandsreaktorer og noget energiforsyning i mellemtiden, plus nogle fødevarerleverancer og en direkte forhandlingskanal til USA.

Det var rimeligt væsentlige gevinster, de opnåede ved det. Måske er det det samme, vi ser i dag. At det er deres interesse at lade resten af verden og især USA tro at de har atomvåben, fordi de regner med at kunne få noget til gengæld for at 'falde tilbage igen'. Eller det kan være at de føler behov for at have atomvåben til at kunne afskrække USA – og det sidste kan jo give masser af mening hvis man tager USA's retorik for pålydende, om "Ondskabens Akse", "forkøbsangreb" osv. Hvis der er noget land, der kan have grund til at frygte at det bliver angrebet af USA, så er det da Nordkorea, fordi USA direkte har truet med det, og så er atomvåben jo en glimrende afskrækkelse.

CBK: Hvis det er rigtigt at det er noget Nordkorea har iscenesat – at de sender et tv-hold ud til en mand i hvid kittel og så ser man ham fægte med noget, mens vi hører at dette her er en genstartet reaktor(!) – som et forsøg på at vride penge ud af USA, så må amerikanerne vel vide det?

BM: Ikke nødvendigvis. Der har været en tendens til at man har været tilbøjelig til at tro på de værst tænkelige efterretningskilder. Det kan Nordkorea muligvis spille på. Og CIA har jo selv antydnet, at Nordkorea formentlig har et par atomvåben – det kan CIA muligvis sige bare for at være på den sikre side (det er bedre at sige at de måske har nogle end at de *ikke* har nogle - hvis det nu viser sig at de faktisk har dem!). Og det politiske spil i Washington har formentlig også været sådan, at det var det, man hellere ville høre fra administrationens side, end det modsatte. Jeg ved ikke om de har det eller ej, men jeg kunne se en fornuft i begge dele – og jeg ville ikke føle at nogen af delene ville være specielt bekymrende. Fordi hvis Nordkorea skulle anskaffe sig et par atomvåben, så kan jeg ikke forestille mig nogen anden situation hvor de ville benytte dem end til at afskrække et angreb.

Washingtons bevisbyrde

CBK: *Lad os vende os til den debat vi har haft – eller ikke haft – på vestlig side her det sidste halve år. Lad os sige, at der er to mulige scenarier, forudsat at man ikke finder våben i Irak. **Det ene** er, at det lykkes at den amerikanske-britiske-danske regering at sidde denne her debat ud: tiden går og om et halvt år er der ikke nogen, der længere går tilbage og beskæftiger sig med hvorfor man gik ind i Irak, fordi man har travlt med hvem, der regerer, Mellemøsten osv. Så spørgsmålet omkring krigens begrundelser falder væk, og genetableres den transatlantiske forståelse er er der ikke nogen, der vil have interesse i at rippe op i dét. **Det andet** er ét, hvor man prøver at holde regeringerne fast på det her, og hvor man faktisk må forvente en eller anden form for – hvis det er rigtigt at de her efterretninger har været forkerte, retorikken har været oppustet, eller hvad der nu har været tilfældet, at der så kommer til at ske en – indrømmelse fra regeringer og embedsapparater i Washington og London at man har givet oplysninger, der var om ikke forkerte så i hvert fald skruet sammen på en sådan måde at de ikke har fremstillet virkeligheden pinligt nøjagtigt. Hvad tror du der er realistisk, forudsat at der ikke bliver fundet våben i Irak?*

BM: Vi skal lige holde fast i først, at selvom der bliver fundet våben så ændrer det egentlig ikke noget ved konklusionen om at de amerikanske efterretninger har været fuldstændigt utilstrækkelige; at de har været forkerte og at de formentlig har været bevidst forkerte. Den konklusion står fast, selvom man finder et lager i morgen. For vi ved med sikkerhed at det ikke blev brugt. Vi ved også med sikkerhed at det ikke befandt sig dér, hvor amerikanerne troede det befandt sig – for så ville de have fundet det nu. Så ikke engang det kan i virkeligheden redde dem. Det vil naturligvis godt i verdensoffentligheden kunne give dem et figenblad af legitimitet, men det ændrer ikke ved min konklusion på det.

CBK: *Også fordi det ikke siger noget om din anden konklusion om hvad Irak ville have gjort med dem?*

BM: Nej, det gør det lige præcis ikke. Vi ved hvad Irak ikke ville have gjort med dem – fordi de gjorde det ikke, i den situation hvor det var allermest sandsynligt de ville gøre det. Når ikke de brugte det til at forsvare Bagdad og Tikrit, i hvilket andet scenarie ville de så have brugt dem? Jeg kan ikke forestille mig noget, som var vigtigere. Så den konklusion står fast, allerede nu.

Dermed ikke sagt at man ikke finder noget – det kan det godt være man gør, på et eller andet tidspunkt, men det er i givet fald noget, der er i ufærdigt eller i så lille format, så det formentlig ikke ville udgøre en trussel mod nogen som helst. Så logisk-rationelt set vil det ikke ændre konklusionen.

Det, der selvfølgelig kan ske, det er – og jeg tror amerikanerne satser på – at hvis bare det hele kører godt i Irak, så vil det være i alles interesse at dysse

sagen ned og sige, ”Nej, nu må vi komme videre, det nytter ikke noget at forsøge at hænge nogen op på noget, de ikke vil lade sig hænge op på”. Og i en eller anden forstand er det jo også langt vigtigere, hvad er nu sker med Irak – der er jo nogen, der heller ville ønske at gen-indsætte Saddam Hussein. Så et eller andet sted gælder det om at komme videre – det er naturligvis langt det vigtigste.

Det burde jo, på den anden side, give anledning til nogle overvejelser om hvad man skal gøre i den næste krise. Hvem skal man stole på? Denne her krise bygge jo meget, meget langt hen af vejen på at USA bare kom med en påstand og forlangte at resten af verden skulle tro på den – det varede jo længe inden de kom frem med noget, som de selv hævdede var beviser, indtil da ville de jo bare have man skulle tro dem på deres ord. Så kom de med nogle beviser – vi ved i dag, Tony Blair har netop indrømmet, at nogle af beviserne var åbenlyst forkerte. En afskrift fra en 12 år gammel ph.d.-afdeling, fx! Det var det her falskneri omkring et påstået forsøg på at købe uran fra Niger, osv.

Det bør jo næste gang, det kommer til en ny krise burde det jo få resten af verden til at kræve egentlige, rigtige, håndfaste beviser. Fordi USA's troværdighed nu burde være på nulpunktet: man bør ikke tro på hvad de siger, men forlange beviser af dem. Om det så faktisk kommer til at ske – det er jeg ikke sikker på. Fordi der jo er noget ved magtforholdet der gør, at man kan stå sig bedst ved at lade som om man tror på noget, der bliver sagt, i stedet for at kræve beviser, hvad der ville være den eneste logiske udgang på det her.

Europas behov for egne efterretninger

CBK: Nu sagde du selv før, at i tilfældet Nordkorea har selv USA med deres efterretningsapparat ikke nogen mulighed for at vide 100% sikkert hvad der foregår. Så man kunne sige: ”Når vi har en situation som Irak, så er man nødt til at stole på nogen, og så stoler man på dem, der har de fleste ressourcer til at lave det her efterretningsarbejde”. Hvad skal et lille eller selv et mellemstort land stille op med de her spørgsmål, når det er så dunkelt?

BM: Der er det fuldstændigt rigtigt at et land som Danmark, fx, og det gælder de fleste andre europæiske lande, at vi har ikke har mulighed for selv at have vores egne efterretningskilder. Vi kan ikke have spioner rundt omkring i verden og mange spionsatellitter. Der kunne man sige, alt i alt ville det være bedre hvis der var i hvert fald to af hinanden uafhængige efterretningssystemer, der kunne levere egentlige efterretningsoplysninger. Da det er udenfor et land som Danmarks rækkevidde at gøre det selv, så kunne man sige hvis EU nu opbyggede et bedre efterretningssystem – inklusiv spionsatellitter osv. – så kunne det hjælpe på situationen. Hvis nu

de her to - ret faktisk uafhængige – systemer kom med samstemmende informationer, så var der dog en betydelig grund til at tro, at det var rigtigt. Det ville ikke give absolut sikkerhed, men dog betydelig større sikkerhed end hvis det er den ene part – oven i købet en part, der er meget partisk; der er part i sagen, som man skal forlade sig på.

Eller, endnu bedre men det er måske også endnu mere urealistisk, hvis FN-systemet fik de her forbedrede muligheder for at indsamle information. Der har man jo nogle organer – UNOVIC og UNSCOM før dem, var jo et organ med masser af ekspertise i våbeninspektioner. Hvis man styrkede deres tekniske muligheder osv., hvis man gav dem større beføjelser, jamen så ville det også være en forbedring af situationen. Men al sund fornuft i alle sammenhænge siger jo, at man helst skal have kilder, der er upartiske – og som rent faktisk har indsigt i tingene og midler til at finde frem til sandheden. Der nytter det ikke noget at forlade sig på amerikanske kilder, bare fordi de er de største når de er part i sagen.

*CBK: Men der vil amerikanernes svar jo være, ”Vi er part i sagen **fordi** vi har fået de efterretningsoplysninger vi har fået” – de vil sige du vender årsagssammenhængen på hovedet. At de går ind i sagen fordi de er kommet i besiddelse af oplysninger, der gør at de bliver nødt til at gå ind.*

BM: Ja – nu ved vi i dag at de oplysninger var forkerte. Det er ikke noget vi tror, vi ved det med sikkerhed for ellers havde de fundet våbnene.

Argumentet kan der være en vis logik i, men så måtte det også være i USA's interesse, hvis det nu forholdt sig på den her måde, at der var andre, uafhængige kilder, der kunne bekræfte deres egne efterretningsoplysninger. Dvs. hvis fx de europæiske lande – EU – havde et apparat, der kunne indsamle efterretninger selv, og så holde dem op mod de amerikanske. Det burde være i amerikanernes interesse – hvis de ikke har noget at skjule - at der er andre, der kan bekræfte deres oplysninger.

Spørgsmål

1. Skriv "ordbogsopslag" for de følgende begreber og vendinger: (i) afskrækkelse, (ii) forkøbsangreb, (iii) prestigetab, (iv) styrkesammensætning, (v) holde gryden i kog, (vi) nålestiksmanøvrer, (vii) topografi, (viii) forringelse af styrkeforhold, (ix) NPT-traktat, (x) figenblad af legitimitet
2. Hvad er forskellen på om en leder/et regime er *ubehageligt* eller *psykotisk*?
3. Forhold dig til udsagnet: "Det er ikke våbnene, de er farlige – men dem, der har dem". Er du enig? Ville artiklens konklusioner støtte den teori?
4. "Der er det ligesom Israel ikke har turdet forlade sig så meget på deres atomvåben som jeg egentlig mener de kunne gøre." Er du enig? Hvilke grunde kunne Israel have til ikke at forlade sig på sine atomvåben?
5. "Der er ingen tvivl om at der er gået masser af stædighed og trods og frygt for prestigetab osv. i dét. Ingen tvivl om det." Var dette den primære grund til konfrontationen mellem Saddam Hussein og verdenssamfundet?
6. Hvad er det for to grunde, BM mener Nordkorea kunne have til at anskaffe sig atomvåben? Formulér på baggrund af hans argumenter et indlæg fra den nordkoreanske FN-ambassadør som forklaring på landets dispositioner.
7. "Det politiske spil i Washington har formentlig også været sådan, at det var det, man hellere ville høre fra administrationens side, end det modsatte." Hvorfor kunne det politiske spil skulle kunne udvikle sig sådan?
8. Hvorfor mener BM det er vigtigt at diskutere begrundelserne for Irakkriegen – selvom den er overstået?
9. "Al sund fornuft i alle sammenhænge siger jo, at man helst skal have kilder, der er upartiske – og som rent faktisk har indsigt i tingene og midler til at finde frem til sandheden. Der nytter det ikke noget at forlade sig på amerikanske kilder, bare fordi de er de største når de er part i sagen." Hvordan kan man (jf. spørgsmål 7) sikre, at en europæisk efterretningstjeneste ikke bliver part i sagen?
10. Forhold dig til udsagnet: "Interviewet illustrerer hvor komplekse beregninger, der er nødvendige for at vide *hvorfor* et fremmed land handler, som det gør. Derfor er det mere fornuftigt at kigge alene på hvilke muligheder – våben – et land har til rådighed, og slå ned på dem, der har flest. Våben er lettere at *måle på* end *graden af rationalitet*." Er du enig i den fortolkning af interviewet – og med resten af udsagnet?